

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Cornelii Hazart Societatis Iesv Theologi Discursus Morales In Selectiora Loca Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum

Hazart, Cornelius

Antverpiæ, 1688

Discvrsvs VII. Mittitur Moyses in Ægyptum à Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52700)

abominabilis sit, tamen tanto abominabilior erat, quod fieret in Montibus sanctis, ac Deo dicatis.

Quænam jam comparatio est inter Tempa Christianorum, & Montes istos sanctos? mons *Masphat* sanctificatus erat quia tot annis ibi steterat Arca: In nostris Templis habemus *Christum* arcam vivam, cum promissione se illic mansurum usque ad finem mundi: Sanctus erat mons *Masphat*, quia Propheta *Samuel* illic habitaverat: In nostris Templis habitat filius Dei, summus omnium Prophetarum. Sanctus erat mons *Thabor*, quia illic semel obtulerat Sacrificium panis & vini *Melchisedech*: in nostris Templis quotidie & singulis horis offertur sacrificium Corporis & sanguinis *Christi*. Sanctus erat mons *Thabor*, quia illic convenerant *Israëlitæ*, pugnaturo pro Deo contra *Sisaram*: In nostris Templis quotidie congregantur fideles ut orationibus pugnent contra diabolum, quanto ergo major reverentia debetur nostris Templis quam montibus *Masphat* & *Thabor*: Si ergo Deus tot plagis *Judeos* affecit, quia in illis montibus peccaverant, quid faciet Christianis, qui peccant in Templis? Ego sane existimo propterea nos tot annis inter bella, morbos, aliasque innumeras miseras versatos fuisse, quod sanctitas Templorum tam libere, nullo habito ad Deum respectu, violetur. Audivitis Deum è rubo *Moyse* dicentem: *Locus in quo stas, Terra sancta est*, & mox abscondit *Moyse* faciem suam præ reverentia: Templum in quo stas, locus sanctus est, & tu non abscondis faciem, sed libere vagaris oculis tuis, & conjicis illos in alterum sexum, sæpe non sine peccato, semper sine respectu quem debes Deo, & *Christo* præsentem.

DISCURSUS VII.

Mittitur Moyse in Ægyptum à Deo.

Stante jam *Moyse* ante rubum ardentem, inceperunt inter se colloqui Deus & *Moyse*.

Primo dixit Deus: *Ego sum Deus Patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob: Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, ideo descendi ut liberem eum de manibus Ægyptiorum, & educam de terra illa in terram bonam. Sed veni, & mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum filios Israël de Ægypto.*

Tunc dixit Moyses ad Deum: *Quis ego sum ut vadam ad Pharaonem & educam filios Israël de Aegypto?* Ego ero tecum, inquit Deus, & in signum istius, ego promitto tibi, fore ut, sicut jam tibi appareo in hoc monte Sinai, sic postea, cum eduxeris filios Israël, in hoc eodem monte tibi sim appariturus.

Respondit Moyses: *Ecce ego vadam ad filios Israël, & dicam eis: Deus Patrum vestrorum misit me ad vos: Si dixerint mihi: Quod est nomen eius? quid dicam eis?*

Respondit Deus: *Ego sum qui sum: Sic dices filiis Israël: Qui est, misit me ad vos.*

Plurima erant nomina Dei quibus poterat explicare magnitudinem suam, sed hîc unum hoc nomen elegit, *ego sum qui sum*, quia hoc uno nomine exprimebat omnia simul quæ in tota divinitate continentur, & quo ab omnibus creaturis distinguebatur.

Ac primum quidem, cum dicit, *ego sum qui sum*, significat se esse primum ens, & generale omnium entium: Primum, quia omnia ex illo fonte fluxerunt, & nihil est quod non habeat esse suum ab illo, adeoque, ipse est immensum & interminum essentia: pelagus, juxta illud *D. Bernardi Lib. 5. de consid.* Deus, inquit, est quod est, est enim sui ipsius esse, & omnium aliarum rerum.

Est etiam ens generale, quia, ut ait *Pindarus*: principium, medium, & finem omnium rerum complectitur in sua essentia, si enim omnia in se non contineret, omnia ex illius essentia non profuissent.

2. *Ego sum qui sum*, significat ipsius æternitatem quæ caret præterito & futuro, unde non dicit, ero vel fui, hoc enim proprium temporis est, sed dicit ego sum, quia semper est, & coram ipso nihil est quod præteritum sit aut futurum, sic autem esse, est esse æternum, quod principio caret ac fine, ut olim rectè dixit Philosophus *Thales Milesius*.

3. *Ego sum qui sum* significat Dei immutabilitatem: Ubi enim non est præteritum nec futurum idem semper est, & immutabile, sic enim ait *Augustinus in Psal. 101*: Dei substantia nihil habet mutabile, ubi nihil est præteritum quasi jam non sit, nihil est futurum quasi nondum sit, quia nihil ibi est, nisi quod est. Idcirco tempus mutabile est, quia quod heri fuit aliud est ab eo quod hodie est, & tempus quod futurum est, aliud plane est ab eo quod fuit: De Deo autè ait: *David Psal. 101: Tu idem ipse es, & anni tui non descendent*, si idem semper, ergo immutabilis est, & hoc est quod ait: *Ego sum qui sum*, semper idem, quia

4. *Ego sum qui sum* significat nullum accidens esse in Deo, quia

quid enim in Deo est, non est aliud nisi simplex ejus essentia, bonitas enim ipsius, & potentia, & sapientia, & justitia, & omnipotentia, & reliquæ omnes ejus perfectiones, non sunt distinctæ ab ejus divina essentia quæ diversimode operatur: Audiamus Bernardum Lib. 5 de *Consid.* Deus, inquit, amat ut charitas, novit ut veritas, sedet ut æquitas, dominatur ut majestas, regit ut principium, tuetur ut salus, operatur ut virtus, revelat ut lux, assistit ut pietas, quæ omnia facimus & nos, sed longe inferiori modo, non enim hæc facimus ex bono quod sumus, sed quod participamus, omnia vero illa facit, una eademque Dei essentia, non distincta in se, sed in suis operibus.

5 *Ego sum qui sum* significat Deum habere essentiam infinitam, immensam, & illimitatam, nam cum habeat esse à se, nemo potuit illud Esse determinare, ergo immensum est, & illimitatum.

Ex dictis patet propriissimum nomen Dei esse, *ego sum qui sum*, quia in illo, ut vidimus, exprimentur præcipuæ perfectiones divinitatis.

Præterea per illud nomen distinguitur Deus ab omnibus creaturis. Sicuti enim nomen, ipsius est esse, sic è contrario omnium creaturarum nomen est, non esse: Si enim rogetur homo vel angelus, imo lapis & arbor &c. Quis es? qui vocaris? debet respondere, meum nomen est, non esse, ego vocor, non sum. 1. Quia omnis res creata, priusquam crearetur, tota æternitate non fuit. 2. Si corruptibilis est, æternum non erit, si vero incorruptibilis, uti est angelus, & anima hominis, potest tamen aliquando non esse, quia ipsius esse, est in potestate Dei libere illam conservantis & potentis illam singulis momentis annihilare. 3. Creatura dum est, mutabilis est, ac proinde in se continet non esse, in omni enim mutatione fit ut non sit quod fuit prius. 4. Quælibet res creata, ut ait *Plato in Theætero*, plus habet non entis quam entis v. g. homo tantum habet esse hominis, sed non habet esse cæli, terræ, lapidis, angeli, aliarumque rerum omnium. Sequitur ergo proprium nomen creaturarum esse, non esse.

Interea jactant se homines, & volunt esse quod non sunt, dicuntque: Ego sum dives, ego sum nobilis, ego sum sapiens vel doctus, sed qui veram habent notitiam Dei, dicunt: Solus Deus est bonus, solus sapiens, solus dives, quia quidquid nos habemus ab illo participamus, ergo quidquid habemus nostrum non est,

est, sed Dei, qui est unicus & primus fons ex quo omnia fluunt.

Denique Theologi distinctionem faciunt inter æternitatem, ævum, & tempus, hoc modo. Tempus, inquit, est mensura durationis hominum, & rerum corruptibilium, ævum est mensura durationis angelorum, æternitas est duratio propria Deo. 1. Tempus principium habet & finem, ævum principium habet, nec finem. 3. Tempus mensura est rerum omnium quæ de factis corruptuntur & intereunt: Ævum mensura est rerum incorruptibilium absolute tamen per potentiam Dei corrumpi possunt, & interire, æternitas autem Dei, nec desinere potest, nec variari. 4. Tempus habet successione, æternitas permanentiam, ævum partim successione, partim permanentiam: licet enim Angelus naturaliter in suo ævo semper sit stabilis, sibiq: similis, tamen continuo pendet à Deo, & ab illo sustentatur influxu continuo, quem Deus illi subtrahere potest singulis momentis, & si hoc fieret, angelus æque ac creatura quævis alia, statim evanesceret. Deus ergo solus est Dominus æternitatis, ævorum omnium, ac temporum, & hoc est quod significavit isto nomine: *Ego sum qui sum.*

Vade ergo, inquit Moysi, in *Ægyptum*, & si quis petierit quis te miserit, dic: *Qui est misit me*, si quis petierit nomen meum, dic quod appeller: *Ego sum qui sum.*

Tunc iterum dixit Deus ad Moysen, inquit Scriptura: *Hec dices filiis Israel: Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, misit me ad vos. Hoc nomen mihi est in æternum.*

Hinc clare patet animam hominis esse immortalem. Hoc breviter ostendo. *Abraham, Isaac, & Jacob* secundum corpus mortui erant, hoc certum, consequenter nullum sensum secundum corpus habebant: Ergo non dicit hic Deus, se esse Deum *Abraham, Isaac, & Jacob*, quantum spectat ad corpora illorum. Ratio est, quia Deum esse importat aliquid plus quam Dominum esse: Nam Dominum esse, est dominari in aliquem, & hunc illi subditum esse: sive ergo quis vivus sit, sive mortuus, habet super se Dominum in cælo, & ipse est illi Domino subditus. Sic Deus vere est Dominus *Abraham, Isaac, & Jacob*, etiam quoad corpora mortua: Non tamen quoad illa corpora dici potest illorum Deus: Deus enim plus aliquid significat quam Dominus: Quid hoc est? Quod ille, cujus dici-

dicitur Deus, eum colat ac revereatur. Patet ex *Genes. cap. 28*, ubi *Jacob* dicit: *Si Dominus custodierit me in via in qua ambulo, erit mihi Dominus in Deum*, hoc est, tunc ego illum specialiter colam, honorabo, & particularem ei reverentiam exhibebo.

Hic vides differentiam inter Dominum & Deum: Cum ergo nemo possit colere Deum nisi qui vivit, illumque per intelligentiam novit, soli vivi habent Deum pro Deo & non tantum pro Domino, cætera omnia, etiam anima & intellectu carentia habent illum pro Domino tantum, est enim Dominus solis, Lunæ, astrorum, montium, arborum, maris, fluminum &c. Sed illa quæ vivunt, & intellectu prædita sunt, habent etiam illum pro Deo, quia cultus erga Deum in intellectu consistit. Ergo clarum est, quod, ut Deus alicujus Deus dicatur, ille debeat esse vivus, & præditus intellectu. Atqui Deus dicitur Deus *Abraham*, *Isaac*, & *Jacob*, ergo illi patres, tanto tempore post mortem, adhuc vivebant, non secundum corpus, ergo secundum animam: Ergo post corpus mortuum remanet anima, ac suas proprias operationes exercet, quia Deum intelligit, colit, ac reveretur: Et hoc faciet in æternum, quia Deus expresse dicit *Moyssi*, quod in æternum sit futurus Deus *Abraham*, *Isaac*, & *Jacob*, igitur illorum animæ vivunt in æternum, consequenter anima hominis est immortalis.

Hanc veritatem confirmat disertè *Christus Matth. cap. 22*, ubi adfert hæc verba: *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob*, & statim subjungit: *Non est Deus mortuorum, sed viventium*. Hinc necessario efficitur hæc consequentia: *Deus est Deus Abraham, Isaac, & Jacob*; atqui non est Deus nisi viventium, ergo *Abraham, Isaac, & Jacob* adhuc vivunt, non secundum corpus, ergo secundum animam, sequitur ergo animam hominis esse immortalem.

Tunc prosequitur Deus suum sermonem ad *Moysem*, & ait: *Vade in Ægyptum, & congrega Seniores Israel, & dices ad eos: Vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto, & dixi, ut educam de afflictione Ægypti in terram fluentem lacte & melle: Ingrederisque tu, & Seniores Israel ad regem Ægypti, & dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum vocavit nos, idcirco viam trium dierum in solitudinem, ut immolemus Domino Deo nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos rex Ægypti ut eatis, nisi per manum validam; Extendam enim manum meam, & percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis quæ facturus sum in medio eorum. Post hæc dimit-*

ter vos, daboque gratiam populo huic, coram Aegyptiis, & cum egrediamini, non exhibitis vacui, sed postulabit mulier à vicina sua, & ab hospita sua, vasa argentea, & aurea, ac vestes, & spoliabitis Aegyptum.

Hiscæ speciosis promissis non obstantibus, faciebat Moyses difficultatem ut iret in Aegyptum, dicebat enim: Non credent mihi, neque audient vocem meam; sed dicent: Non apparuit tibi Dominus.

Tunc petiit Deus ab illo: Quid est quod tenes in manu tua? respondit Moyses; Virga: Dixitque Dominus: Projice eum in terram, projecit, & versa est in colubrum, ita ut fugeret Moyses: Iam, inquit Deus, extende manum tuam, & apprehende caudam ejus; extendit & tenuit, versaque est in virgam.

Hæc virga, ejusque mutatio duo significabat, unum ad litteram, alterum figurativè. Ad litteram significabat, tres status Hebræorum in Aegypto. 1. Vivente ac regente Iosepho, virgam, sive sceptrum ac principatum habebant Israëlita in manu. 2. Ista virga versa est in colubrum, quando mortuo Iosepho, à rege Aegypti, toti oppressi, & quasi projecti in terram, exosi facti sunt Aegyptiis quasi colubri, qui necem machinarentur Aegyptiis. 3. Hic coluber rursus fuit mutatus in virgam quando Moyses populo suo sceptrum ac dominationem attulit, inque pristinam libertatem restituit.

Figurative vero hæc virga crucem Christi significabat quam ipse manibus suis tulit cum procederet ad montem Calvarie; cum jam esset imposita terræ, eique Christus affixus, versa est in colubrum pro Iudæis & impiis, qui crucem tanquam supplicium malefactorum exhorrescunt: Denique rursus vertetur in virgam quando in die iudicii statuatur medias inter nubes, tunc enim videbunt Iudæi & impii, non colubrum fuisse, sed sceptrum Christi, quo toti mundo dominatus est.

Videamus jam quid ista virga versa in colubrum significet in sensu morali. Dico per virgam, ejusque mutationem in colubrum, significari ejusmodi homines qui cum prius essent admodum virtuosus ac pii, fiunt gravissimi peccatores: Cum essent pii, & quasi in statu perfectionis, erant ut virga & baculus cui Deus poterat inniti tanquam fortibus viris qui religionem ejus defenderent, aliosque suo exemplo ac virtute ad salutem adducerent. At ubi se projecerunt in terram, ac terrenas cupiditates, ac simul abjecti fuere à Deo, versi sunt incolubros, quia juxta Salomonem, omne peccatum coluber est, sic enim ait: Quasi à facie colubri fuge peccatum. Et

Et bene peccator dicitur serpens: Est enim similis illi serpenti antiquo, venenatoque draconi, ut diabolus vocatur in *Apocalypsi*, qui de cælo cecidit: Angelus erat, & versus est in diabolum: Angeli sunt qui virtutem colunt, colubri fiunt dum in graviora peccata incidunt, de cælo, inquit *Bernardus*, in cœnum, & in eo obstinati persistunt.

Hoc primo miraculo facto, ut scilicet virga converteretur in colubrum, & coluber rursus in virgam, dixit Deus ad *Moysem*, mitte manum tuam in sinum tuum, quam cum misisset in sinum, protulit leprosam instar nivis: Retrahe, ait: Deus manum tuam in sinum tuum, retraxit, & protulit iterum, & erat similis carni relique. Tunc dixit Deus: Si non crediderint tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis.

Ego puto hinc profluxisse quod communiter dicimus illis qui afixe oculos defixos habent in alienos defectus, *Mitte manum in sinum tuum*, Amice, tantum habes quod carpas in aliis, mitte manum tuam in sinum tuum, & extrahas inde leprosam, intra in conscientiam tuam, & plures ac graviores ibi defectus reperies, quam vides in aliis: Quid ergo carpis in aliis in quo tu magis reus es? medice, qui alios curare vis, cura prius te ipsum. Tu vides festucam in oculo alterius, & non vides trabem in tuo, si medicum agere vis aliorum, sana prius te ipsum. *Samaritanus* cum reperisset hominem illum in via, quem latrones multis vulneribus affecerant, vulnera illa curabat vino & oleo: Vinum mordet, oleum mollit. Tu pro tuis vulneribus oleo tantum uteris, non ut illa sanes, sed ut pejora reddas illis blandiendo: Vino uteris pro vulneribus aliorum, & dum tuis defectibus blandiris, illos in te excusas, aliorum mores carpando. Laudas peccata tua, & contemnis alios in virtutibus suis. Clamat *David* ad Deum *Psal. 140.* O Domine, inquit, *Oleum peccatoris non impinguet caput meum. Oleum peccatoris*, inquit *Augustinus* hoc loco, adulatio est, ergo quando adularis tibi in peccatis tuis, quasi alios virtutibus superes cum multis vitiis sis obnoxius, ungis te oleo peccatoris, adeoque sicut oleum nutritur in flammis, sic tibi ipsi adulando, foves peccata tua, quæ corrigere debebas: Quid ergo respicias aliena? mitte manum in sinum tuum, & vide quid in domo conscientia tua agatur, & deprehendes omnia fœdâ leprâ esse perfrusa, interea dum domi aliena omnia munda sunt quamvis

fordida tibi videantur, dum proprias sordes tegere conaris.

Denique *Moyſes* hic à Deo accipit duo miracula ut probet *Aegyptiis* ſe miſſum à Deo. Hinc patet quod Deus homines doceat ſecundum quod congruit ipſorum naturæ, natura autem hominis eſt ut ipſius cognitio ortum habeat ex ſenſibus externis: Ideo enim anima humana unitur corpori ut per ſenſus externos ſcientiam aſſequatur, ut ait: *D. Thomas p. 1. q. 84. Art. 2, 3, 6.* Deus ergo volens docere filios *Iſraël* in *Aegypto* per *Moyſen*, per ſenſibilia voluit illos docere, ſcilicet per virgam verſam in colubrum, & per manum miſſam in ſinum factamque leproſam. Denique, addebat Deus, *ſi hiſce duobus ſignis non crediderint, ſume aquam fluminis, & effunde eam ſuper aridam, & quidquid hauſeris de fluvio, vertetur in ſanguinem.* Quando videbunt te hoc facientem in illorum conſpectu, facile credent duobus aliis quæ non viderunt.

Hinc habes quod Prophetæ miſſi à Deo debeant dare ſigna ſuæ miſſionis, adeoque non ſufficit tantum dicere quod ſint miſſi à Deo, de talibus enim dicit Deus *Ierem. cap. 23. Ego non mittebam eos, & ipſi currebant, & dicebant: Hac dicit Dominus exercituum, cum Dominus non eſſet locutus.*

Debent ergo evidentia ſuæ miſſionis ſigna oſtendere, ut auditores illis credant, & populus tenetur illis credere, ſicuti è contrario non tenetur illis credere quando huiusmodi ſigna non oſtendunt.

Ipſe met *Chriſtus* à Deo miſſus dicebat de ſe: Si opera non feciſſem in eis, quibus me oſtendebam miſſum à Deo, peccatum non haberent ſi non crederent mihi: Nunc autem poſtquam illis per miracula mea clare oſtendi me miſſum à Deo, excuſationem non habent de peccato ſuo quod mihi non credant. Idem eſt de illis qui poſt tot miracula non crediderunt Apoſtolis: Idem de illis omnibus qui non credunt Eccleſiæ *Romane*, in qua ſola hodieque ſunt miracula.

Hinc habes quod illi qui credunt *Luthero*, *Calvino*, aliisque hæreticis, nullam habeant excuſationem de peccato ſuo, quia credunt illis qui numquam miſſionem ſuam à Deo, ne quidem unico miraculo, potuerunt probare. In hoc enim ſenſu dixit Apoſtulus *Rom. cap. 1. Quomodo audient ſine prædicante, & quomodo prædicabunt niſi mittantur?* Hoc eſt clare dicere: Quomodo excuſabuntur auditores qui credunt prædicatori, qui non probat ſe eſſe miſſum à Deo.

Deo. Conantur id quidem hæretici probari ex Scriptura, ut ajunt, sed frustra, quamvis enim credamus Scripturam esse verbum Dei, non credimus tamen librum illorum, quem ipsi Scripturam vocant, esse Verbum divinum, quia scatet interpretationibus ac versionibus falsis, ergo ut credamus illos esse missos à Deo, prius alio motivo opus est ut credamus illorum Biblia esse verè Verbum divinum: Illud motivum non potest esse nisi miracula, quia omnes qui particulariter fuerunt unquam missi à Deo, fecerunt miracula, Ergo quamdiu hæretici nulla faciunt, nullo modo tenemur credere illos esse missos à Deo.

DISCURSUS VIII.

Moyse se rursus excusat ne in Ægyptum mittatur.

MUltis, ut audivimus, egerat Deus cum *Moyse* ut iret in *Ægyptum*, instruxeratque illum non tantum quomodo hac in re se deberet gerere, sed etiam miraculorum donum contulerat. Nilominus tamen pergit *Moyse* se excusare, & ait: *Obsecro Domine, ne hoc onus mihi imponas, quia non sum eloquens ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris & tardioris lingue sum.*

Disputant hic interpretes an illud vitium linguæ *Moyse* fuerit naturale, sive an *Moyse* talis fuerit à pueritia: Ego cum *Origene* puto quod non, audiamus quid dicat *Hom. 3. in Exod. Moyse*, inquit, donec esset in *Ægypto*, & erudiretur omni sapientia *Ægyptiorum*, non erat gracili voce, nec tardus lingua, nec profitebatur se esse ineloquentem, erat enim, quantum ad *Ægyptios*, & sonoræ vocis, & eloquentiæ incomparabilis. Ubi autem cœpit audire vocem Dei, & eloquia divina suscipere, tunc sensit exilem vocem suam esse, & impeditam linguam, tunc se pronuntiat mutum, cum cœpit agnoscere verum illud Verbum, quod erat in principio apud Deum. Ita *Origenes*.

Huic consentit Abbas *Rupertus Lib. 1. in Exod. cap. 18*, qui sic facit *Moyse* loquentem: Antequam loquereris ad servum tuum, Domine, videbar mihi eloquens, & velocis linguæ, & expeditæ, nunc autem ex quo loqui cœpisti, & occulta sapientiæ tuæ man-